

Holtfákon megtelepedő edényes növények vizsgálata

Mészáros Tünde

Természetvédelmi mérnöki alapképzés, nappali munkarend

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Molnár Ábel Péter, egyetemi tanársegéd, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Külső témavezető: -

A szakdolgozatomban a holtfán megtelepedő edényes növényekről írtam szakirodalmi áttekintést, és összegeztem a tudományterület jelenlegi álláspontját és kutatási irányait a témáról. A holtfákhoz kötődő élőlénycsoportok közül az edényes növények mondhatóak a legkevésbé kutatottnak, mely háttérben állhat például az, hogy nem ismert egy olyan faj sem, amely obligát módon telepedik meg a holtfán. Egyes fajok mégis mutatnak preferenciát, néhány területen vannak olyan fajok, amelyek csak holtfán fordultak elő orosz tölgyerdőben és cseh ligeterdőben. Míg a fásszárúak felújulását több kutatás vizsgálja, lágyszárúak megtelepedésével a holtfákon kevesen foglalkoztak.

A kutatáshoz szisztematikusan, adott kifejezésekkel kerestem megfelelő szakirodalmakat. Célom az volt, hogy a mérsékelt öv boreális és lombhullató erdőinek kutatásait összegezzem és kiemeljem a hasonlóságokat, különbségeket, illetve eredményeket, ahol a tudomány jelenleg tart, emellett saját terepi megfigyeléseimet is hozzátettem a dolgozathoz.

A holtfa bomlásának előrehaladásával kedvezőbb feltételek adóttak a kolonizációra, de számos tényező közrejátszik ezen folyamatban, mint például az adott erdőre jellemző vegetációs összetétel, a tengerszint feletti magasság a fényviszonyok, a holtfa faja és mérete. Minél nagyobb felületű és átmérőjű a holtfa, annál nagyobb arányú a kolonizáció és a fajok száma, illetve denzitása, tehát a holtfán megtelepedő edényes növények heterogenitása növekszik a holtfa átmérőjének növekedésével. A holtfa bomlásával kapcsolatban nincsen egyértelműen mondhatóan megfelelő állapot, ugyanis a korhadási stádiumokkal folyamatosan változhat a vegetációs összetétel, adott növények pedig már a még kéreggel rendelkező holtfákat is kolonizálhatják. A legtöbb növény viszont a laza szerkezetű, már közepesen bomló holtfát preferálja.

A fásszárúak felújulásában segítő holtfákat dajkafának nevezi a tudomány. Ez a növényi interakció pedig régre visszanyúlik az időben: már a Paleozoikumban is létezhetett. Jelenleg

főleg a luc és más túlevelűek felújulásában van nagy szerepe a dajkafának. Ennek háttérében az állhat, hogy egyes túlevelűek a talaj patogén gombái miatt nem tudnak máshonnan felújulni, csak dajkafáról. Emellett időszakosan vagy folyamatosan vízborította területeken is találkozhatunk a jelenséggel, hazánkban például ártéri erdőkben, égerligetekben.

A kolonizációban a biotikus tényezők is fontos szerepet játszanak. A holt faanyag és a holtfa szaproxil fajainak elhalásával keletkezett biomassza elegendő tápanyagot biztosíthat a növényeknek. A mikorrhiza gombakapcsolat segít a növények csírázásában és a gyökereiken keresztüli tápanyag-, és vízellátásban, viszont egyes patogén gombák gátolhatják a magoncok csírázását és növekedését így a holtfa menedékként szolgálhat. A holtfa korhasztó gombaközössége negatívan és pozitívan is befolyásolhatja adott fajok megtelepedését. A moharéteg képes a víz és szaporítóképletek megtartására, és elősegítheti a fajok csírázását és növekedését.